

**UDRUŽENJE SUDIJA/SUDACA
U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE**

PRAVO I PRAVDA
ČASOPIS ZA PRAVNU TEORIJU I PRAKSU

SARAJEVO, GODINA XXII, BROJ 1., 2024.

Dugonjić mr Božidarka, sudija Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine

**PRITVOR NA OSNOVU ČLANA 146. STAV 1. TAČKA B)
ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I
HERCEGOVINE
U PRAKSI VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I
HERCEGOVINE**

Sažetak: *Pritvor, kao najteža mjera za osiguranje prisustva osumnjičenog, odnosno optuženog i uspješno vođenje krivičnog postupka, podliježe visokim standardima uspostavljenim međunarodnim i domaćim propisima i praksom, koji treba da budu garancija od proizvoljnog uplitanja u slobodu ličnosti, kao jednog od najvažnijih ljudskih prava. To se odnosi kako na opći uvjet za određivanje pritvora – postojanje osnovane sumnje da je osoba učinila određeno krivično djelo, tako i na posebne pritvorske osnove propisane odredbom člana 146. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine,¹ dakle i na pritvaranje zbog koluzione opasnosti. U tom smislu, odluka o pritvoru zbog osnovane bojazni da će osumnjičeni, odnosno optuženi uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za krivični postupak, ili zbog postojanja naročitih okolnosti koje ukazuju da će ometati krivični postupak uticajem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače, mora biti zasnovana na konkretnim argumentima koji takvu odluku opravdavaju, pa je svrha ovog rada da u tom pravcu ukaže na određene dileme uočene u žalbenim postupcima pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine², kao i na stavove tog suda kojima su one otklonjene.*

Ključne riječi: *pritvor; ometanje krivičnog postupka; utjecaj na svjedoke, saučesnike ili prikrivače; uništenje, sakrivanje, izmjena ili krivotvorenje dokaza.*

ABSTRACT: *Custody, as the most difficult measure to ensure the presence of the suspect or the accused and the successful conduct of criminal proceedings, is subject to high standards established by international and domestic regulations and practice, which should be a guarantee against arbitrary interference with personal freedom, as one of the most important human rights. This refers*

¹ U daljem tekstu: ZKP FBiH.

² U daljem tekstu: Vrhovni sud FBiH

Božidarka DUGONJIĆ,

PRITVOR NA OSNOVU ČLANA 146. STAV 1. TAČKA B) ZAKONA O
KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI
VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (33-50)

both to the general condition for ordering custody - the existence of a well founded suspicion that a person has committed a certain criminal offense, as well as to the special grounds for detention prescribed by Article 146, paragraph 1 of the Criminal Procedure Code of the Federation of Bosnia and Herzegovina, [1] therefore also to detention due to the danger of collusion. In this sense, the decision on detention due to a wellfounded fear that the suspect or the accused will destroy, conceal, alter or falsify evidence or clues important for the criminal proceedings, or due to the existence of special circumstances that indicate that they will hinder the inquiry by influencing witnesses, accomplices or concealers, must be based on concrete arguments that justify such a decision, so the purpose of this paper is to point out certain dilemmas observed in the appeal proceedings before the Supreme Court of the Federation of Bosnia and Herzegovina, as well as the positions of that court which eliminated them.

Keywords: custody; obstruction of criminal proceedings; influencing witnesses, accomplices or concealers; destruction, concealment, alteration or counterfeiting of evidence.

Uvod

Prema odredbi člana 146. stav 1. tačka b) ZKP FBiH, pritvor se može odrediti, odnosno produžiti (osumnjičenoj ili optuženoj osobi) ako postoji osnovana bojazan da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za krivični postupak, ili ako naročite okolnosti ukazuju da će ometati krivični postupak utjecajem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače, pri čemu se podrazumijeva da je ispunjen i opći uvjet za pritvor, tj. postojanje osnovane sumnje da je ta osoba učinila neko krivično djelo. Iako ova zakonska odredba na prvi pogled djeluje sasvim jasno, ona već time što u sebi sadrži neodređene pojmove poput “osnovana bojazan” i “naročite okolnosti” ostavlja prostor za različite interpretacije u njenoj primjeni, pa je onda zadatak sudske prakse da postavi okvir, odnosno standarde kojima će se sudovi rukovoditi pri odlučivanju o pritvoru zbog koluzione opasnosti. U stavu 2. ove zakonske odredbe propisano da će se taj pritvor (iz stava 1. tačke b) člana 146. ZKP FBiH), ukinuti čim se osiguraju dokazi zbog kojih je pritvor određen, pa je dakle, u odnosu na ostale posebne pritvorske osnove iz člana 146. stav 1. tj. tačke a), c) i d), zakonom postavljen dodatni uvjet koji ograničava trajanje pritvora zbog koluzione opasnosti i nalaže sudovima da tokom krivičnog postupka prate nastupanje momenta u kojem su osigurani dokazi, jer ih on obavezuje na

Božidarka DUGONJIĆ,

PRITVOR NA OSNOVU ČLANA 146. STAV 1. TAČKA B) ZAKONA O
KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI
VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (33-50)

ukidanje pritvora iz osnova člana 146. stav 1. tačka b) ZKP FBiH. I ova odredba izaziva dileme u njenoj praktičnoj primjeni i to upravo u vezi sa pitanjem kada nastupa momenat osiguranja dokaza, pa će u ovom radu biti predstavljeni stavovi iz prakse Vrhovnog suda FBiH, koji mogu pomoći u pronalaženju odgovora na najčešće postavljana pitanja u vezi sa primjenom ovih zakonskih odredbi.

1. Uvjeti za ocjenu postojanja koluzione opasnosti

Sam termin „koluzionarna opasnost“ potječe od latinske riječi *colludere* koja znači – potajno se sporazumijevati. Iako je takvo njeno značenje znatno uže od onoga na šta se odnosi pritvorski osnov iz člana 146. stav 1. tačka b) ZKP FBiH, ona je uvriježena u teoriji i praksi jer se u širem smislu odnosi na opasnost od utjecaja osumnjičene ili optužene osobe na kvalitet dokaznog postupka.³

U praksi, u pravilu ne postoje dileme u ocjeni postojanja takve opasnosti u situaciji kada postoje dokazi da je osumnjičena ili optužena osoba posredno ili neposredno utjecala na svjedoke, saučesnike ili prikrivače, ili je poduzela (sama ili posredstvom drugih), konkretne radnje na uništenju, sakrivanju, izmijeni ili krivotvorenju za krivični postupak važnih dokaza ili tragova, ali se one javljaju u nekim situacijama kada nije jasno vidljiv takav utjecaj, odnosno, kada takve radnje nisu poduzete, s tim da postoje okolnosti koje ukazuju da postoji ozbiljan rizik od takvog ometanja krivičnog postupka u slučaju da osumnjičena/optužena osoba boravi na slobodi. Stav Vrhovnog suda FBiH, izražen kroz brojne odluke u žalbenim postupcima povodom pritvora zbog koluzione opasnosti je, da za ocjenu postojanja te opasnosti, sud prvenstveno mora utvrđivati da li je osumnjičena/optužena osoba pokušala neposredno ili posredno da utječe na svjedoke, a izuzetno da li postoji ozbiljan rizik da će pokušati da utječe na svjedoke, pri čemu je potrebno pozvati se na konkretne okolnosti koje ukazuju na postojanje takvog rizika i na taj način argumentirati odluku o produženju pritvora iz ovog zakonskog osnova.⁴ Iz ovoga slijedi da koluzionarna opasnost može izuzetno postojati i onda kada ne postoji posredan ili neposredan utjecaj osumnjičene/optužene osobe, ali

³ Komentari zakona o krivičnom/kaznenom postupku u BiH, Vijeće Evrope, 2005., str. 420

⁴ Npr., rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 09 0 K 035106 19 Kž 2 od 20.12.2019. godine i dr.

Božidarka DUGONJIĆ,

PRITVOR NA OSNOVU ČLANA 146. STAV 1. TAČKA B) ZAKONA O
KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI
VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (33-50)

okolnosti konkretnog slučaja ukazuju na ozbiljan rizik od takvog utjecaja. Up-ravo takve situacije u praksi izazivaju i najviše dilema u primjeni odredbe člana 146. stav 1. tačka b) ZKP FBiH.

1.1. Neposredan ili posredan pokušaj utjecaja (s ciljem ometanja krivičnog postupka)

U okviru pritvorskog osnova iz člana 146. stav 1. tačka b) ZKP FBiH, u praksi se najčešće pojavljuju situacije koje se odnose na pokušaj utjecaja na svjedoke, a nešto rjeđi su utjecaji na saučesnike, pomagače ili prikrivače, kao i situacije u kojima osumnjičene/optužene osobe poduzimaju radnje na uništenju, sakrivanju, izmijeni ili krivotvorenju dokaza ili tragova važnih za krivični postupak. Stoga će se i ovaj rad pretežno baviti situacijama koje su u praksi najučestalije. Kako je već navedeno, neposredan utjecaj na svjedoke je u pravilu jasan pokazatelj postojanja koluzione opasnosti koji „opstaje“ i kroz žalbeni postupak ukoliko je u dovoljnoj mjeri argumentiran pa je tako u jednom od predmeta Vrhovni sud FBiH utvrdio: „Iz obrazloženja pobijanog rješenja proizilazi da je prvostepeni sud postojanje naročitih okolnosti koje ukazuju da će optuženi ometati krivični postupak uticajem na svjedoke, između ostalog, utvrdio iz iskaza svjedoka S.S., koji je naveo da mu je optuženi nakon što je oštećena usmrćena prišao i rekao „Nemoj nikome reći da sam ubio S., ja sam ti ubio ženu nemoj da me izdaješ molim te. Dakle, sud je svoj zaključak o postojanju naročitih okolnosti koje ukazuju da će optuženi ometati krivični postupak uticajem na svjedoke, utemeljio na činjenično verificiranom neposrednom pokušaju uticaja optuženog na svjedoka S.S., pa ne stoji žalbeni navod da niko od ključnih svjedoka nije potvrdio da je optuženi na bilo koji način utjecao na njih. Stoga okolnost da optuženi u periodu u kojem boravi u pritvoru nije utjecao na svjedoke, te žalbeni navodi kojima se u suštini iznosi zaključak da optuženi nema potrebu utjecati na svjedoke, ne dovode u pitanje pravilnost pomenutog zaključka prvostepenog suda.“⁵

Kada je u pitanju posredan utjecaj na svjedoke, u praksi se pojavljuje nekoliko različitih situacija: utjecaj posredstvom poznate osobe, obično neke koja je u bliskom ili prijateljskom odnosu sa osumnjičenim/optuženim, ili utjecaj od strane nepoznatih osoba koje se već time što nisu identificirane, ne mogu dovesti u direktnu vezu sa osumnjičenim/optuženim. Primjer ove prve situacije je vidljiv iz slijedeće odluke: „Prvostepeni sud se pozvao i na iskaz

⁵ Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 03 0 K 020891 21 Kž 3 od 12.05.2021. godine

Božidarka DUGONJIĆ,

PRITVOR NA OSNOVU ČLANA 146. STAV 1. TAČKA B) ZAKONA O
KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI
VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (33-50)

svjedoka B.R., koji je obavijestio policijske službenike da mu je putem fejsbuka upućena prijetnja za život od brata optuženog H.A. (H.E.), pri čemu je prvostepeni sud naveo i sadržinu tih prijetnji u kojima se pominju i supruga i dijete svjedoka B.R., te naveo dokaze iz kojih proizilazi da su te prijetnje bile ponovljene... prvostepeni sud je u obrazloženju svoga rješenja naveo sasvim određene dokaze iz kojih proizilazi postojanje osnovane sumnje da je optuženi H.A. posredno tj. preko svog brata pokušao uticati na svjedoke u pogledu sadržine njegovih iskaza. Stoga je sasvim neosnovan žalbeni navod braniteljice da takvi dokazi ne postoje i da se pritvor prema ovom optuženom na osnovu člana 146. stav 1. tačka b) ZKP FBiH zasniva na pretpostavkama...”⁶. Što se tiče druge situacije (pokušaj utjecaja na svjedoke od strane nepoznatih osoba), neophodno je da se takve okolnosti dovedu u vezu sa konkretnim predmetom, odnosno, učiniteljem radi utvrđenja postojanja koluzione opasnosti: “Prvostepeni sud je, uzimajući u obzir iskaz svjedoka T.V. i B.V., te mnogobrojne druge okolnosti konkretnog predmeta, određeno naveo šta upućuje na zaključak da se prijetnje upućene svjedocima T.V. i B.V. odnose na konkretan predmet i da se upućene prijetnje mogu dovesti u vezu sa osumnjičenim M.O.. Tako je prvostepeni sud, pored ostalog, imao u vidu da je svjedok T.V. izjavila da su joj upućene poruke kojim je dobila prijetnje po život nje i njene djece, koje je shvatila ozbiljno i da su one uslijedile nakon što je dala izjavu u konkretnom predmetu vezano za predmetna krivična djela. Također je i svjedok B.V. izjavio da je nakon davanja izjave njegova porodica pod pritiskom raznih lica, i da su konkretno na broj telefona njegove supruge T.V. počele stizati poruke prijetećeg sadržaja sa nepoznatog broja, i to prema sadržaju poruka zaključio je da se radi o S. ili nekom od njegovih, jer je to lice pisalo da ga je B. strpao u zatvor, da se nalazi u ćeliji i da ne može pričati, da mora platiti kauciju, da će neko doći po pare, da mora platiti 20.000,00 hiljada KM, potom da B. mora doći u Sarajevo i da će mu biti javljeno gdje pare da preda, a zatim i poruke prijetećeg sadržaja da čuva najmilije, da ne smije sarađivati sa policijom i tužiteljstvom, jer mu je onda bolje da se ubije sam. Također je prvostepeni sud imao u vidu da se radi o izuzetno složenoj istrazi i da saslušanjem svjedoka u toku istrage nije izvršeno potpuno obezbjeđenje tih dokaza, težinu i posljedice krivičnih djela za koje postoji osnovana sumnja da ih je učinio osumnjičeni i zapriječene kazne, te zaključio da sve to upućuje da postoji ozbiljan rizik da bi puštanjem osumnjičenog na

⁶ Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 09 0 K 027665 17 Kž 4 od 10.07.2017. godine

Božidarka DUGONJIĆ,

PRITVOR NA OSNOVU ČLANA 146. STAV 1. TAČKA B) ZAKONA O
KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI
VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (33-50)

slobodu moglo doći do ometanja istrage. Navedene činjenice i okolnosti, i po ocjeni ovog suda, ukazuju na postojanje osnova za pritvor osumnjičenom iz člana 146. stav 1. tačka b) ZKP FBiH.⁷

Pored toga, posredan utjecaj je moguć i u situaciji kada se krivični postupak vodi protiv više osumnjičenih/optuženih osoba. Ovdje je jasno da se postojanje koluzione opasnosti mora cijeliti u odnosu na svakog osumnjičenog/optuženog ponaosob, pa ukoliko se radi o pokušaju utjecaja na svjedoke od strane jednog ili više osumnjičenih/optuženih, one mogu biti osnov za pritvor i u pogledu onog ili onih osumnjičenih koji takve radnje nisu poduzeli, samo ukoliko se sa njima mogu povezati i obratno. U primjeru koji slijedi, prvostepeni sud je pogrešno uzeo da se razlozi za pritvor zbog koluzione opasnosti koji su postojali na strani jednog osumnjičenog, mogu primijeniti i na drugog osumnjičenog, što je u žalbenom postupku, po prigovoru branitelja, rezultiralo ukidanjem prvostepenog rješenja: „...opravdano je od strane branitelja osumnjičenog S.K. u žalbi istaknuto da zaključak prvostupanjskog suda o postojanju naročitih okolnosti koje ukazuju da bi njegov branjenik za slučaj boravka na slobodi ometao kazneni postupak utjecajem na svjedoke, odnosno da postoji ozbiljan rizik od takvog osumnjičeničkog ponašanja, nije zasnovan na dokazima sadržanim u spisu predmeta. Kada se prvostupanjski sud referira na konkretni posebni pritvorski osnov onda u obrazloženju svog rješenja ističe: „Naime, u prilog zaključka suda stoji i činjenica da je osumnjičeni S.Dž. preko svog sina A. već pokušao da utiče na svjedoke ovog krivičnog djela, pa je tako mldb. S.A. dana 11.05.2020. godine obavijestila policijske službenike da je njen momak zaprimio poruku putem mobilnog telefona od strane Dž. sina A. u kojoj A. navodi da je A. kriva što je njegov otac u pritvoru, jer je ona dala izjavu protiv njega, te da će doći i zaklati je, a poruku sličnog sadržaja od strane S.A. je zaprimila i druga svjedokinja G.D., a što proizilazi iz službene zabilješke MUP-a TK od ... Nadalje, iz službene zabilješke MUP-a TK-a od ... i presretnutog razgovora pod rednim brojem 1460 proizilazi da je dana ... B.G. nakon što su policijski službenici sa istom obavili informativni razgovor u vezi prostitucije u ugostiteljskom objektu „PM“, o sadržaju razgovora odmah obavijestila osumnjičenog S.Dž., a što dodatno potkrepljuje činjenicu da je, s obzirom na specifičnost krivičnog djela koje se stavlja na teret osumnjičenima, riječ o veoma osjetljivim osobama na koje se veoma lako može uticati, iz kojih razloga

⁷ Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 09 0 K 032605 18 Kž 2 od 17.01.2019. godine

Božidarka DUGONJIĆ,

PRITVOR NA OSNOVU ČLANA 146. STAV 1. TAČKA B) ZAKONA O
KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI
VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (33-50)

postoje naročite okolnosti da će osumnjičeni S.DŽ. i K.S. ometati krivični postupak utjecajem na svjedoke oštećene, kako i na koji način da daju svoj iskaz vezano za saznanja koja imaju.“ Iz ovako danog obrazloženja je vidljivo da se prezentirani dokazi, kojima se opravdava zaključak o egzistiranju posebnog razloga za pritvor iz člana 146. stav 1. točka b) ZKP FBiH, isključivo odnose na osumnjičenika DŽ.S. Zbog toga, po nalaženju ovoga suda, za sada postoji sumnja u pravilnost činjenične osnove iz koje je izvedena ocjena da bi osumnjičeni S.K., za slučaj da mu pritvor bude ukinut, ometao predmetni kazneni postupak utjecajem na svjedoke, odnosno da postoji ozbiljan rizik od takvog utjecaja.“⁸

1.2. Ozbiljan rizik od ometanja krivičnog postupka

Vrhovni sud FBiH je u više svojih odluka zauzeo stav da: „nije neophodno da se utjecaj zaista i desio, nego je dovoljno da sve okolnosti stvaraju razuman i ozbiljan rizik da do utjecaja može doći, te da bi osumnjičeni mogao imati koristi od tog utjecaja, neovisno od toga da li je on direktno uključen u pokušaje utjecaja na svjedoke, saučesnike i ometanje krivičnog postupka“⁹. Međutim, zaključak o postojanju ozbiljnog rizika od ometanja krivičnog postupka, mora biti utemeljen na konkretnim činjenicama i okolnostima predmeta koje u svojoj ukupnosti i međusobnoj povezanosti ukazuju na postojanje koluzione opasnosti i onda kada nije verificiran neposredan ili posredan utjecaj vezan za svjedočenje protiv osumnjičene/optužene osobe. Takva situacija je vidljiva iz slijedećeg primjera: “Po ocjeni ovog suda, pobijano rješenje sadrži niz konkretnih okolnosti koje ukazuju na postojanje ozbiljnog rizika da bi osumnjičeni K.DŽ., lično ili putem posrednika, mogao ometati istragu kako utjecajem na svjedoke ili saučesnike, tako i prikrivanjem ili uništenjem dokaza. Prije svega, prvostepeni sud se pozvao na transkripte presretnutih telefonskih razgovora iz kojih se jasno vidi povezanost osumnjičenog sa nizom osoba koje imaju doticaj ili su im dostupne informacije iz relevantnih krivičnih istraga. Tako se spominje izvjesna O. koja je nešto upakovala u kovertu, a što je osumnjičeni D.A. ostavio za osumnjičenog K.DŽ. u „Milkmenu“, zatim „ona mala...ona to može izvući preko semesa“ (pri čemu se vjerovatno misli na CMS bazu podataka), potom se u razgovoru osumnjičenih K.DŽ. i D.A. pominje „drot“ kojeg je osumnjičeni K.DŽ. obavijestio o sastanku (kao i druge

⁸ Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 03 0 K 020298 20 Kž 2 od 10.09.2020. godine

⁹ Npr. rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 09 0 K 032598 od 28.07.2022. godine

Božidarka DUGONJIĆ,

PRITVOR NA OSNOVU ČLANA 146. STAV 1. TAČKA B) ZAKONA O
KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI
VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (33-50)

osobe), a također se u više navrata spominje i izvjesni „brko“ preko kojeg će osumnjičeni K.DŽ. dostaviti „nešto što je završio“ a što je bitno za osumnjičenog D.A. Slijedom toga, i po ocjeni ovog suda je pravilan zaključak prvostepenog suda da bi osumnjičeni K.DŽ., koristeći veze i poznanstva koja je stekao dugogodišnjim obavljanjem funkcije tužitelja, ometao krivični postupak utjecajem na osobe koje postupaju ili imaju doticaj sa predmetnim krivičnim postupkom, i da u takvim okolnostima postoji ozbiljan rizik da bi do takvog ometanja istrage moglo doći u slučaju puštanja osumnjičenog na slobodu. Pored toga, ovaj sud primjećuje da postoji osnovana sumnja da je osumnjičeni K.DŽ. (a o čemu je bilo riječi u vezi sa postojanjem općeg uvjeta za pritvor), već poduzeo konkretne radnje ometanja ove istrage (u vezi tačke 1. naredbe o provođenju istrage), pa je onda sasvim osnovano očekivati da bi to činio i dalje, a posebno kada se ima u vidu da je sada i sam osumnjičen, odnosno, da za takve radnje ima još jači motiv. Slijedom svega toga, sasvim je irelevantna okolnost da je osumnjičeni suspendovan sa dužnosti tužitelja na što se ukazuje u žalbama, jer time nije isključena mogućnost ometanja istrage od strane osumnjičenog na način o kojem je prethodno bilo govora...”¹⁰

Na sličan način je Vrhovni sud FBiH prihvatio pravilnim stav prvostepenog suda o postojanju ozbiljnog rizika od ometanja krivičnog postupka i u slijedećoj situaciji: “U konkretnom slučaju ovaj sud cijeni, da pobijano rješenje sadrži dovoljno konkretnih okolnosti koje ukazuju na postojanje ozbiljnog rizika da bi osumnjičeni mogao ometati istragu uticajem na svjedoke, a prije svega na majku i brata-oštećenog. Iz obrazloženja pobijanog rješenja...proizilazi da je prvostepeni sud prezentirao dovoljno činjenica i okolnosti i to, da je osumnjičeni prijetio majci i bratu, govoreći da će majku ubiti na spavanju i nanijeti zlo porodici, uzorom je smatrao osobu koja je pobila svoju porodicu, razbijao stvari po kući, šarafačigerom pokušao pogoditi brata i zabio ga u napu iznad njegove glave, da su zbog agresivnog ponašanja imali strah od osumnjičenog, bojali ga se, što sve po ocjeni ovog suda upućuje na zaključak da postoji ozbiljan rizik da će osumnjičeni puštanjem na slobodu ometati istragu uticajem na svjedoke. Pri tome ovaj sud ukazuje, da je osumnjičeni pokretanjem istrage postao svjestan krivičnog djela za koja se tereti, zapriječene kazne za isto, što sve upućuje da osumnjičeni ima interes da utiče na svjedoke i da na postojanje ozbiljnog rizika upućuje činjenica da živi u

¹⁰ Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 09 0 K 026508 17 Kž 5 od 16.01.2017. godine

Božidarka DUGONJIĆ,

PRITVOR NA OSNOVU ČLANA 146. STAV 1. TAČKA B) ZAKONA O
KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI
VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (33-50)

zajedničkom domaćinstvu sa svjedocima, na koje se pobijano rješenje poziva da postoji osnovana sumnja da ih je i ranije zlostavljao, kako je to prethodno navedeno. Stoga suprotnim žalbenim navodima branitelja nije dovedena u pitanje pravilnost zaključka prvostepenog suda o postojanju uvjeta za produženje pritvora iz osnova člana 146. stav 1. tačka b) ZKP FBiH...”¹¹.

Postojanje ozbiljnog rizika od ometanja krivičnog postupka često dolazi do izražaja u predmetima u kojima se pojavljuju tzv. “osjetljivi” svjedoci, uglavnom djeca ili maloljetnici, i to posebno ukoliko su oštećeni krivičnim djelom od strane odraslog učinitelja u poziciji autoriteta spram djeteta ili maloljetnika. Imajući u vidu da takav odnos učinitelja i oštećenog sam po sebi podrazumijeva izraženu mogućnost utjecaja, odnosno, da su takva krivična djela u pravilu i učinjena svojevrsnim korištenjem određenog položaja moći učinitelja nad oštećenim (djetetom ili maloljetnikom), onda je sasvim razumno zaključiti da bi takav položaj bio korišten od strane učinitelja i sa ciljem ometanja krivičnog postupka utjecajem na oštećenog kao svjedoka: “...ovaj sud nalazi da pobijano rješenje sadrži sasvim jasne i određene razloge o činjenicama i okolnostima koje ukazuju na koluzionu opasnost. Tako je prvostepeni sud imao u vidu da postoji osnovana sumnja da je krivično djelo učinjeno prema oštećenoj koja je bila u dobi djeteta od 13 godina, a osoba je sa posebnim potrebama na nivou djeteta od 6 i po godina, koristeći takvu njenu nemoć i autoritet oca, što i po ocjeni ovog suda upućuje na zaključak o već postojećem snažnom utjecaju na ovu svjedokinju, koji bi osumnjičeni, boravkom na slobodi, mogao iskoristiti s ciljem ometanja istrage. Nadalje, sva mlddb.djeca osumnjičenog, treba tek da budu saslušana u posebnom postupku prema odredbama Zakona o zaštiti maloljetnika, tako da im se osigura slobodno davanje iskaza, bez straha od bilo kakve prinude, odmazde ili neprimjerenog utjecaja, što već samo po sebi opravdava zaključak o neophodnosti produženja pritvora prema osumnjičenom. Kada se pri tome ima u vidu i da bi osumnjičeni, puštanjem na slobodu, nastavio da živi u zajedničkom domaćinstvu sa suprugom koja je također svjedok u ovom krivičnom postupku i koja je između ostalog, posvjedočila i o nasilnom i agresivnom ponašanju osumnjičenog prema njoj, te uzimajući u obzir da svi pomenuti svjedoci ulaze u kategoriju privilegiranih svjedoka, onda je i po ocjeni ovog suda, od ključnog značaja osigurati integritet istrage, tako da se bitni dokazi prikupe bez bilo kakve mogućnosti ometanja utjecaja na pomenute svjedoke. Okolnost da se

¹¹ Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 09 0 K 035106 19 Kž 2 od 20.12.2019. godine

Božidarka DUGONJIĆ,

PRITVOR NA OSNOVU ČLANA 146. STAV 1. TAČKA B) ZAKONA O
KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI
VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (33-50)

mldb. djeca osumnjičenog nalaze u JU Dom-porodica gdje se posjeti i telefonski razgovori odvijaju pod nadzorom, na koju se branitelj osumnjičenog u žalbi poziva, ne isključuje mogućnost utjecaja na njih u slučaju puštanja osumnjičenog na slobodu, budući da on taj utjecaj može ostvariti i posredstvom supruge tj. majke djece, sa kojom bi, boravkom na slobodi, živio u zajedničkom domaćinstvu, i na koju bi mogao ostvariti neposredan utjecaj. Sve te okolnosti, i po ocjeni ovog suda imaju karakter naročitih okolnosti koje ukazuju na bojazan da bi osumnjičeni u slučaju puštanja na slobodu, ometao istragu utjecajem na svjedoke, zbog čega suprotni žalbeni navodi njegovog branitelja nisu osnovani.”¹²

2. Kada nisu ispunjeni uvjeti za pritvor zbog koluzione opasnosti?

Najkraći odgovor na pitanje iz ovog podnaslova je – onda kada ne postoje konkretne činjenice i okolnosti koje su takvog značaja da, ili mogu potvrditi postojanje posrednog ili neposrednog utjecaja (na kvalitet dokaza) ili postojanje ozbiljnog rizika da će do takvog utjecaja doći. To ujedno podrazumijeva i situaciju u kojoj sudovi nisu dali dovoljno obrazloženje za svoj zaključak o postojanju koluzione opasnosti ili je takav zaključak pogrešan, s tim da će u žalbenom postupku, na osnovu prigovora žalitelja, drugostepeni sud ukinuti pritvor iz osnova člana 146. stav 1. tačka b) ZKP FBiH u ovoj prvoj situaciji, ili će ukinuti osporeno rješenje u tom dijelu i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje u drugoj od navedenih situacija. U praksi Vrhovnog suda FBiH takvi stavovi su vidljivi kroz neke od konkretnih predmeta koji će biti prikazani u nastavku teksta.

2.1. Sud se rukovodio navodima tužiteljstva, a ne dokazima u spisu

Da bi odlučio o pritvoru, pa tako i o pritvoru zbog koluzione opasnosti, sud je dužan razmotriti sve relevantne činjenice i okolnosti koje proizilaze iz dokaza dostavljenih uz prijedlog tužitelja za određivanje ili produženje pritvora (odnosno, iz dokaza u spisu ako se radi o pritvoru nakon potvrđivanja optužnice), pa tek potom odlučiti da li će pritvor odrediti, odnosno produžiti ili ne, pri čemu je dužan u obrazloženju svoje odluke dati jasne i određene razloge koji je opravdavaju. U predmetu koji slijedi, sud je potpuno zanemario

¹² Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 04 0 K 009257 17 Kž od 05.09.2017. godine

Božidarka DUGONJIĆ,

PRITVOR NA OSNOVU ČLANA 146. STAV 1. TAČKA B) ZAKONA O
KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI
VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (33-50)

sadržinu dokaza na koji se pozvao, prihvatajući navode tužitelja koji ne odgovaraju sadržini tog dokaza: “Iz obrazloženja pobijanog rješenja proizilazi da je prvostepeni sud, pri ocjeni postojanja razloga za pritvor iz člana 146. stav 1. tačka b) ZKP FBiH naveo da „prihvata navode tužilaštva da je drugi branilac osumnjičenog odvjetnik M.M. stupio u kontakt sa svjedokom R.J. i tražio neposredni kontakt i susret sa njim što je sve vidljivo iz službene zabilješke Federalne uprave policije, Terenski ured Mostar“ i dalje: „...sama okolnost angažiranja dodatnog branioca koji odmah pokušava stupiti u kontakt sa jednim od svjedoka ukazuje ovom sudu da je to okolnost koja se može povezivati sa ometanjem krivičnog postupka od strane osumnjičenog putem branioca na način da utječe na svjedoke...“. Međutim, iz pomenute Službene zabilješke..., proizilazi da je dana 17.09.2019. godine ostvaren telefonski kontakt sa informatorom kodnog imena „Lovac“, koji je naveo da ga je istog dana telefonski kontaktirala njemu nepoznata osoba sa broja 061/105 225 koja se predstavila kao odvjetnik (osumnjičenog) D.R., te je ta osoba tražila kontakt sa njim (informatorom), na što je isti odgovorio da se nalazi na putu i da nema vremena za sastanak. Iz toga, i po ocjeni ovog suda, proizilazi da je proizvoljan zaključak prvostepenog suda o pokušaju utjecaja branitelja osumnjičenog M.M. na svjedoka R.J., jer je isti zasnovan na navodima tužiteljstva, a ne na sadržini dokaza na koji se pozvao prvostepeni sud.”¹³

2.2. Sud je dužan dati razloge o postojanju koluzione opasnosti u odnosu na sve osumnjičene/optužene

Već je ranije bilo riječi o tome da u predmetima u kojima postoji više osumnjičenih, odnosno, optuženih osoba, sud je dužan da ispita postojanje koluzione opasnosti u odnosu na svakog od njih, te da razloži koji vrijede u odnosu na jednog ili više osumnjičenih/optuženih, ne mogu automatski biti primijenjeni na ostale osumnjičene/optužene, osim ukoliko se mogu dovesti u vezu i sa njima. U primjeru koji slijedi, takvi razlozi su izostali: “...iz obrazloženja pobijanog rješenja proizilazi da je prvostepeni sud dao razloge za pritvor po ovom osnovu samo u odnosu na osumnjičenog K.B., dok je propustio dati razloge za ovaj pritvorski osnov i u odnosu na ostale osumnjičene. Navodi pobijanog rješenja da određeni svjedoci još uvijek nisu saslušani, ne

¹³ Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 01 0 K 015029 19 Kž od 18.10.2029. godine

Božidarka DUGONJIĆ,

PRITVOR NA OSNOVU ČLANA 146. STAV 1. TAČKA B) ZAKONA O
KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI
VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (33-50)

mogu predstavljati naročite okolnosti koje ukazuju da će osumnjičeni puštanjem na slobodu ometati krivični postupak utjecajem na te svjedoke, a time ni razlog za produženje pritvora iz ovog zakonskog osnova. Stoga se pravilno žalbama branitelja osumnjičenih M.G., V.R., G.S. i K.S. ukazuje da pobijano rješenje ne sadrži razloge za produženje pritvora iz člana 146. stav 1. tačka b) ZKP F BiH, jer u pobijanom rješenju nisu navedene radnje i postupci tih osumnjičenih iz kojih bi proizilazilo da takve naročite okolnosti postoje, niti su sa mogućnošću utjecaja na svjedoke dovedeni u vezu drugi dokazi iz kojih bi se to moglo zaključiti.”¹⁴

S druge strane, u situacijama kada postoji više osumnjičenih/optuženih (saučinitelja), posebno kada oni djeluju u sastavu organizirane grupe ljudi, sasvim je moguće da se posredni ili neposredni pokušaji utjecaja na svjedoke ili radnje sakrivanja/uništenja dokaza poduzete od strane samo nekih osumnjičenih/optuženih vrše radi zajedničkog interesa svih, pa se ometanje krivičnog postupka može “pripisati” i onim osumnjičenim/optuženim koji takve radnje nisu poduzeli, ali je sud, kod takvog utvrđenja, dužan navesti konkretne razloge za takav stav, kako je to učinjeno u ovom konkretnom slučaju: „Žalbama branitelja optuženih N.N., B.A., B.H. i P.A. postojanje osnova za pritvor iz člana 146. stav 1. tačka b) ZKP FBiH osporava se i tvrdnjama da ne postoje bilo kakvi dokazi da su ovi optuženi neposredno ili posredno preduzeli bilo koju radnju usmjerenu na ometanje krivičnog postupka uticajem na svjedoke ili saučesnike ili uništenjem ili sakrivanjem tragova krivičnog djela ili dokaza krivičnog djela. Imajući u vidu utvrđene konkretne pokušaje uticaja na svjedoke i njihovog zastrašivanja kao i pokušaje uništenja tragova krivičnih djela, koje je u prvostepenom rješenju naveo sud, te, imajući u vidu postojanje osnovane sumnje da su svi optuženi djelovali u sastavu organizirane grupe ljudi, ovaj sud nalazi da su utvrđeni pojedinačni uticaji, posredni ili neposredni, pojedinih optuženih na svjedoke ili radnje pojedinih optuženih usmjerene na uništenje tragova krivičnih djela ili dokaza, vršene u zajedničkom cilju odnosno radi ometanja krivičnog postupka u odnosu na sve optužene.“¹⁵

¹⁴ Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 07 0 K 007413 12 Kž 3 od 06.11.2012. godine

¹⁵ Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 09 0 K 027665 17 Kž 4 od 10.07.2017. godine

2.3. Pritvor zbog koluzione opasnosti ne može se opravdati pretpostavkama

Već je na samom početku ovog rada istaknuto da pritvor općenito, pa tako i pritvor zbog koluzione opasnosti, podliježe visokim standardima uspostavljenim međunarodnim i domaćim propisima i praksom, koji su garancija od proizvoljnog uplitanja u slobodu ličnosti, kao jednog od najvažnijih ljudskih prava. U tom smislu, i Evropski sud za ljudska prava (ESLJP) i Ustavni sud BiH u brojnim svojim odlukama naglašavaju da se na opasnost od ometanja krivične istrage ne može pozvati *in abstracto*, već se takav zaključak mora obrazložiti relevantnim dokazima, odnosno, on se ne može temeljiti samo na vjerovatnosti teške kazne već mora biti povezan s određenim činjenicama. Stoga „samo postojanje pretpostavki da bi takvo apelan-tovo postupanje bilo moguće nije dovoljno, jer sud ne može samo pretpostaviti takvu mogućnost već mora imati argumente da postoje neke objektivne okolnosti ili konkretne i argumentirane radnje i postupci koji bi bili valjan pravni osnov za određivanje pritvora u konkretnom slučaju“.¹⁶ Takve stand-arde u svojoj praksi primjenjuje i Vrhovni sud FBiH: „I po ocjeni ovog suda, u konkretnom slučaju nisu ispunjeni uvjeti za produženje pritvora prema osumnjičenom iz osnova člana 146. stav 1. tačka b) ZKP FBiH. Naime, iz pobijanog rješenja proizilazi samo pretpostavka da bi osumnjičeni, zbog težine djela za koje sumnjiči vršio utjecaj na svjedokinju H.M., ali iz nastavka ovog dijela obrazloženja pobijanog rješenja proizilazi da svjedokinja ne zna ko su počinitelji krivičnog djela (jer su bili maskirani), odnosno da je samo opisala njihov izgled i ponašanje. Kod takvog stanja stvari, ne vidi se jasan motiv osumnjičenog da ometa istragu utjecajem na ovu svjedokinju, a time nije prihvatljiv ni stav o postojanju naročitih okolnosti koje ukazuju da bi osumnjičeni puštanjem na slobodu vršio utjecaj na istu. Činjenica da se osumnjičeni tereti za učinjenje teškog krivičnog djela, nije sama po sebi dovoljna za izvođenje takvog zaključka.“¹⁷ Pored toga, okolnost da je u toku krivičnog postupka potrebno saslušati određeni svjedoke, na koju se dosta često pozivaju prvostepeni sudovi opravdavajući time stav o postojanju koluzione opasnosti, nije sama po sebi dovoljna da bi takvu odluku opravdala: „I u odnosu na osumnjičenog P.T., nedostaju razlozi koji bi potkrijepili zaključak o postojanju koluzione opasnosti, što se osnovano ukazuje žalbom

¹⁶ Odluka Ustavnog suda BiH broj AP-6/08 od 13. maja 2008. godine i dr.

¹⁷ Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 08 0 K 003106 17 Kž 2 od 07.12.2017. godine

Božidarka DUGONJIĆ,

PRITVOR NA OSNOVU ČLANA 146. STAV 1. TAČKA B) ZAKONA O
KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI
VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (33-50)

njegovog branitelja. S tim u vezi branitelj žalbom ukazuje da su već saslušani svjedoci V.M. (čiji iskaz uopće ne inkriminira osumnjičenog P.T.) i M.Z. (koji je u odnosu na ovog osumnjičenog jedino naveo da je čuo da je ranije konzumirao opojnu drogu), a da za zaključak o postojanju naročitih okolnosti u smislu člana 146. stav 1. tačka b) ZKP FBiH, nije dovoljno pozivati se na to da je potrebno saslušati određeni broj svjedoka koji još nisu identificirani, kako to čini prvostepeni sud. I po ocjeni ovog suda, a o čemu je i prethodno bilo riječi, zaključak o postojanju koluzione opasnosti potrebno je opravdati navođenjem konkretnih razloga koji se odnose na to da je osumnjičeni već pokušao posredno ili neposredno da utječe na svjedoke, ili da prikrije ili uništi tragove i dokaze važne za krivični postupak, odnosno, da postoji ozbiljan rizik da bi to boravkom na slobodi učinio...¹⁸

3. Kada su osigurani dokazi zbog kojih je pritvor zbog koluzione opasnosti određen?

Ovo pitanje istaknuto je u uvodnom dijelu ovog rada, obzirom da izričita odredba člana 146. stav 2. ZKP FBiH nalaže sudovima da će se pritvor zbog koluzione opasnosti ukinuti čim se osiguraju dokazi zbog kojih je pritvor određen, a imajući u vidu da u praktičnoj primjeni te odredbe postoje različite interpretacije u pogledu momenta u kojem se ima smatrati da su dokazi o kojima je riječ, osigurani. Čini se da je dugo vremena u pravnoj teoriji ali i u sudskoj praksi postojao spor u vezi ovog pitanja, obzirom da su jedni zastupali stav da je okončanjem istrage, odnosno, podizanjem optužnice nastupio momenat u kojem su dokazi osigurani, a time više ne postoji ni koluzionarna opasnost, dok po drugom stavu, dokazi su osigurani tek momentom njihovog izvođenja na glavnom pretresu. Vrhovni sud FBiH prihvata ovaj drugi stav, iznoseći ga u više svojih odluka, pri čemu dakle nalazi da se momenat okončanja istrage i podizanja optužnice ne podudara sa momentom osiguranja dokaza, odnosno, da koluzionarna opasnost može postojati i u fazi glavnog pretresa. Argumentaciju za takav stav Vrhovni sud s jedne strane crpi u činjenici da faza istrage predstavlja samo fazu prikupljanja dokaza radi postizanja cilja istrage, a da se osiguranjem dokaza može smatrati isključivo onaj momenat kada su oni izvedeni pred sudom. Osnov tome je princip neposrednosti koji nalaže (uz zakonom propisane izuzetke), da se svi dokazi

¹⁸ Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 08 0 K 003135 18 Kž od 12.06.2018. godine

Božidarka DUGONJIĆ,

PRITVOR NA OSNOVU ČLANA 146. STAV 1. TAČKA B) ZAKONA O
KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI
VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (33-50)

moraju neposredno izvesti pred sudom, pa kada se pri tome posebno ima u vidu da se svjedocima mora omogućiti da svoje iskaze pred sudom daju slobodno i bez straha od bilo kakve prinude, odmazde ili neprimjerenog utjecaja, onda je jasno da sama okolnost da su svjedoci dali svoje iskaze u istrazi, ne može garantirati taj cilj. Tako je u jednom od predmeta Vrhovni sud FBiH utvrdio slijedeće: „Kako iz stanja spisa proizilazi da svjedokinja P.J. još uvijek nije ispitana na glavnom pretresu, okolnost da je ona saslušana u istrazi, sama po sebi ne isključuje mogućnost produženja pritvora po ovom pritvorskom osnovu zbog postojanja ozbiljnog rizika da će optuženi uticati na nju, budući da je prvostepeni sud imao u vidu način na koji je optuženi ranije uticao prije svega na oštećenu A.M., a zatim i na njenu majku N., na M.A., pa i svjedokinju P.J. koja je (oštećenoj) drugarica. Dati razlozi prvostepenog suda se žalbom i ne osporavaju, tako da i po nalaženju ovog suda, saslušanjem navedene svjedokinje u istrazi nije u potpunosti osiguran taj dokaz, nego je samo izvršeno pribavljanje dokaza radi ostvarenja cilja istrage. Pri tome je važno istaći da odredba člana 146. stav 1. tačka b) ZKP FBiH mogućnost produženja pritvora vezuje za postojanje naročitih okolnosti koje ukazuju na ometanje, uticajem na svjedoke, krivičnog postupka u cjelini.”¹⁹ Sličan stav slijedi i iz odluke kojom je utvrđeno da: “s obzirom da se prvostepeni sud određeno u svom rješenju izjasnio zašto smatra da i dalje postoji ovaj osnov za pritvor iako su svjedoci saslušani tokom istrage, te s obzirom da ovaj sud nalazi osnovanim takve razloge prvostepenog suda, neosnovano se žalbama branitelja svih optuženih postojanje osnova za pritvor iz člana 146. stav 1. tačka b) ZKP FBiH osporava tvrdnjom da su svjedoci saslušani tokom istrage i da je na taj način izvršeno obezbjeđenje tih dokaza. Naime, iz stanja spisa očito je da ti svjedoci nisu ispitani i na glavnom pretresu te da je, s obzirom na utvrđene pokušaje uticaja na svjedoke, radi osiguranja njihovog slobodnog izjašnjavanja na glavnom pretresu, neophodno produženje pritvora optuženima na osnovu člana 146. stav 1. tačka b) ZKP FBiH.”²⁰, a istom odlukom su kao pravilni prihvaćeni stavovi prvostepenog suda kako slijedi: “Iz obrazloženja pobijanog rješenja proizilazi da je zaključak prvostepenog suda o postojanju tog osnova za pritvor zasnovan na utvrđenju postojanja naročitih okolnosti koje ukazuju da će optuženi boravkom na slobodi ometati krivični postupak uticajem na svjedoke čije se ispitivanje predlaže na glavnom pretresu, a u cilju izmjene

¹⁹Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 03 0 K 019192 20 Kž 6 od 01.07.2020. godine

²⁰ Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 09 0 K 027665 17 Kž 4 od 10.07.2017. godine

Božidarka DUGONJIĆ,

PRITVOR NA OSNOVU ČLANA 146. STAV 1. TAČKA B) ZAKONA O
KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI
VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (33-50)

njihovih iskaza na glavnom pretresu u odnosu na iskaze koje su dali u istrazi, te zbog postojanja osnovane bojazni da će uništiti ili sakriti tragove krivičnog djela. Prvostepeni sud je pri tom istakao da optuženi poznaju svjedoke, koji su uglavnom konzumenti opojne droge, da mogu ostvariti kontakt sa njima i uticati na promjenu iskaza, da svjedoci kao konzumenti opojne droge za koju postoji osnovana sumnja da su je nabavljali od optuženih, mogu osjećati opravdani strah od svjedočenja na glavnom pretresu, a da svjedocima optužbe treba omogućiti da iskaze na glavnom pretresu daju slobodno i bez straha. Prvostepeni sud smatra da je zbog toga opravdano produženje pritvora optuženima na osnovu člana 146. stav 1. tačka b) ZKP FBiH iako su ti svjedoci saslušani tokom istrage jer predstoji njihovo ispitivanje na glavnom pretresu. Osim toga, prvostepeni sud je naveo sasvim konkretne činjenice i okolnosti iz kojih proizilazi postojanje osnovane sumnje da su članovi predmetne organizirane grupe ljudi posredno ili neposredno pokušali izvršiti uticaj na svjedoke u vezi sa davanjem njihovog iskaza odnosno sakriti i uništiti tragove krivičnih djela.”²¹

Zaključak

Za određivanje ili produženje pritvora zbog koluzione opasnosti, neophodno je da postoje konkretne činjenice i okolnosti iz kojih proizilazi da je osumnjičena/optužena osoba pokušala neposredno ili posredno da ometa istragu na jedan od načina propisanih odredbom člana 146. stav 1. tačka b) ZKP FBiH, a izuzetno da li postoji ozbiljan rizik da će to pokušati, pa kada sud utvrdi da one postoje, dužan je u obrazloženju svoje odluke navesti konkretne razloge za opravdanje takve odluke. Kada su u pitanju predmeti u kojima postoji više osumnjičenih/optuženih, sud će ispitati da li koluzionarna opasnost postoji u odnosu na svakog od njih, imajući pri tome u vidu i mogućnost da utvrđeni pojedinačni uticaji, posredni ili neposredni, pojedinih optuženih na svjedoke ili radnje pojedinih optuženih usmjerene na uništenje tragova krivičnih djela ili dokaza, mogu biti vršene u zajedničkom cilju, odnosno radi ometanja krivičnog postupka u odnosu na sve optužene, dok kada se radi o tzv. “osjetljivim” svjedocima, posebno ukoliko su to djela ili maloljetnici oštećeni krivičnim djelom od strane odraslog učinitelja koji je u poziciji autoriteta prema njima, treba cijeniti da li bi takav položaj mogao biti korišten od strane učinitelja i sa ciljem ometanja krivičnog postupka utjecajem na

²¹ Isto

Božidarka DUGONJIĆ,

PRITVOR NA OSNOVU ČLANA 146. STAV 1. TAČKA B) ZAKONA O
KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI
VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (33-50)

oštećenog kao svjedoka, odnosno, da li postoji ozbiljan rizik od takvog utjecaja. Naposljetku, kako odredba člana 146. stav 2. ZKP FBiH nalaže sudovima da će se pritvor zbog koluzione opasnosti ukinuti čim se osiguraju dokazi zbog kojih je pritvor određen, onda je bitno imati u vidu da se osiguranjem dokaza može smatrati isključivo onaj momenat kada su oni izvedeni pred sudom.

Izvori:

1. *Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine*, Službene novine FBiH broj: 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13, 59/14, 74/20;
2. *Komentari zakona o krivičnom/kaznenom postupku u BiH*, Vijeće Evrope, 2005.;
3. *Odluka Ustavnog suda BiH broj AP-6/08 od 13. maja 2008. godine*;
4. *Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 09 0 K 035106 19 Kž 2 od 20.12.2019. godine*;
5. *Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 03 0 K 020891 21 Kž 3 od 12.05.2021. godine*;
6. *Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 09 0 K 027665 17 Kž 4 od 10.07.2017. godine*;
7. *Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 09 0 K 032605 18 Kž 2 od 17.01.2019. godine*;
8. *Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 03 0 K 020298 20 Kž 2 od 10.09.2020. godine*;
9. *Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 09 0 K 032598 od 28.07.2022. godine*;
10. *Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 09 0 K 026508 17 Kž 5 od 16.01.2017. godine*;
11. *Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 04 0 K 009257 17 Kž od 05.09.2017. godine*;
12. *Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 01 0 K 015029 19 Kž od 18.10.2029. godine*
13. *Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 07 0 K 007413 12 Kž 3 od 06.11.2012. godine*;

Božidarka DUGONJIĆ,

PRITVOR NA OSNOVU ČLANA 146. STAV 1. TAČKA B) ZAKONA O
KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U PRAKSI
VRHOVNOG SUDA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (33-50)

*14. Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 08 0 K 003106 17 Kž 2 od
07.12.2017. godine;*

*15. Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 08 0 K 003135 18 Kž od
12.06.2018. godine;*

*16. Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj 03 0 K 019192 20 Kž 6 od
01.07.2020. godine.*